

חיל הרגלים במלחמת הרים

מתוך «חיל הרגלים באופרציות מיוחדות», - חוברת שימוש
של צבא ארצות-הברית של אמריקה.

1. הערה כללית. א. מטרת הפרק. - סוגית המלחמה בהרים הניתנת
בפרק זה מכוונת בעיקר להראות את השינויים בפעולותיהן של קבוצות חיל-רגלים
קטנות, שנגרמים על ידי הקרקע ההררי, מפאת עצם תכונתו. לא נעשה כאן נסיון
לתאר אופרציות בהרים בקנה-מידה גדול, משום שההבדל ביניהן לבין האופרציות
הקטנות הוא רק במידת השטח שבו מתנהלת הפעולה, וכן בבעיות הפיקוד והתמרון,
שהן מורכבות יותר אצל יחידות גדולות. אשר לקשיים העומדים לפני יחידה קטנה
הפועלת בהרים, אין הבדל בהם, אם היא פועלת לבדה שם, או שהיא משמשת
רק חלק של גוף גדול.

ב. בחינות כלליות של מלחמת הרים. - (1) אופרציות בהרים הן
שונות ביסודן מאותן הנערכות בכל מיני שטחים בלתי-הרריים, המהוים את החלק
הגדול ביותר של הארצות המיושבות, שאותן אנו רואים לנגד עינינו בשעה שאנו
קובעים את הלכותינו ושיטותינו הטקטיות. הדרכים והשבילים שבהם עלינו ללכת,
קביעת גדלן של השדרות המשתתפות בפעולה, שיעורי-הזמן של המסעות וארכם,
שיטות ההבטחה והאספקה, טיפוס-הציוד, - כל אלה, וכן גם השיטות הטקטיות
למעשה, מושפעים על ידי התכונה הגבנונית של השטח ההררי.

(2) יתכן לאמור, שנוחות התימרון נמצאת ביחס הפוך לקשיים הכלולים
בצורת הקרקע. ככל שהקרקע הוא קשה יותר, כן תכבד יותר מלאכת הפיקוד,
התימרון והאספקה. קרקע-טרשים בלתי-ישר, מדרונות תלולים, חריצים עמוקים
ופלגים עזים מהוים מעצורים טבעיים, המאיטים את התנועה, גם באין התנגדות
אויב; - איטיות זו היא התכונה העיקרית של מלחמה-בהרים.

(3) על פי רוב אין ארץ הרים מיושבת בצפיפות. מכאן שקשרי התחבורה
הם מועטים ודלים. האופרציות צריכות להתנהל, על הרגיל, בדרכים הראשיות או
במשעולים, ואלה עוברים בדרך כלל בעמקים. יש לשער, שכוח האויב ישאף לחסום
את המעברים העיקריים; על הרוב יעשה זאת על ידי פעולת-מגן מן הרמות הסמוכות.
נמצא, שלעתים קרובות יש הכרח לתפוס את הרמות השליטות, כדי להמשיך בהתקדמות.
(4) מזג-האוויר הוא תמיד פרט חשוב, שיש להתחשב בו במלחמת-הרים.
באזורים רמים משתנים תנאי-האוויר לעתים קרובות לפתע-פתאום. סערות חזקות
ושטפונות מתחוללים תכופות. לפיכך, כיון שהוחלט על איזו פעולה, יש לבצעה
במהירות. שינוי פתאומי במזג-האוויר עלול לסכן את הפעולה שהיתה במחשבה,
או ליטול את האפשרות להגשימה.

(5) במלחמות-הרים יש לעתים קרובות נחיצות לפרד את הפיקוד ואת האספקה,
באופן שכל חלק-של-כוח, המובדל בפעולתו משאר החלקים על ידי שטח-קרקע
ללא מעבר, יהיה מצויד בכל כגוף עצמאי. מטעם זה יש לכוון את עריכת הכוחות
בהתאם לתכנית-של-פעולה המעובדת מראש לפרטיה. כיון שנערכו אי-אפשר יהיה
להכניס שנויים אלא בקושי רב. וגם זאת: צרות איזורי-האופרציות בהרים מגבילה
על הרוב את היקף הקולונות שאפשר להשתמש בהן, ביחוד מבחינת האספקה.
לעתים קרובות אין אתה מוצא כאן כל מסילות-ברזל, ורק כמות מסוימת של חמרי-

אספקה אפשר להביא ברשת-דרכים מצומצמת, שפעמים אין בה אלא דרך ראשית יחידה וקצת שבילים. ביחוד נכון הדבר במקום שנחוץ להשתמש בהובלה של בהמות, שעד מהרה מגיעים הדברים למצב, שהמספוא תופס את רובו של המטען. (6) אדמת-הרים נוחה ביחוד לצד המתגונן, משום שהיא נותנת לו הרבה עמדות חזקות לחיילות. לעומת זה אנו מוצאים, שפעולות-התקפה בהרים, לכשהן מצליחות, — ביחוד אם הן כוללות לפיפה רחבה, או תנועת עקיפה, — יש להן על פי רוב תוצאות מכריעות, משום שהקרקע מכביד במידה רבה על כל תנועת-נסיגה של כוח מאוגף, כשם שהוא מכביד על התקדמות מהירה.

2. זירות אפשרויות של מלחמת הרים. א. אופרציות בהרים עלולות להערך נגד גופים של צבא מודרני, או נגד כוח המורכב במידה רבה משבטים מיושבים-למחצה. אם כי ביחס לאופרציות של מלחמת העולם הקודמת נוהגים לעתים קרובות להדגיש בעיקר את האופרציות שנערכו במישורים ובנוף גלי, עובדה קיימת היא, ששני-שלישי זירת הפעולה בין 1914 ל-1918 היו באדמות הרים או בנוף מבוחר מאד. אם נעלה על לבנו את הקרבות הגדולים בהרי הקרפטים, באלפים האיטלקים ובאיזורי-ההרים בא"י, וכן את התכונה המבוחרת של הווגיזים, של גליפולי, של אפריקה המזרחית הגרמנית ושל ארצות הבלקנים, נשיג ברור, מה גדול היה חלק הקרבות שנערך בימי מלחמת העולם בארץ-הרים, לעומת החלק שנערך בנוף שטוח.

ב. מצד שני אנו מוצאים, שעד היום נהגו שבטים מיושבים-למחצה לפשוט באיזורי הרים בעיקר. אף אמנם אחרי מלחמת העולם נערכו שלשה מסעי-מלחמה גדולים והמון מערכות קטנות מצד אומות גדולות נגד צבאות של שבטים מיושבים למחצה. בשנות 1925-26 העסיקו צרפת וספרד צבא של כמה מאות אלפי איש במלחמה עם הריפים במדבר ההרים שבצפון אפריקה. בשנת 1920 נהלה בריטניה הגדולה אופרציות שהעסיקו צבא של 65000 איש בהודו הצפונית-מערבית, נגד קבוצות שבטי וזיר. מלחמת איטליה בחבש בשנות 1935-36, אשר חלק גדול ממנה נערך בארץ-הרים, היתה אופרציה גדולה בהיקפה.

ג. גם צרכי ההגנה האמריקנית עלולים להביא את כוחות הצבא האמריקני לפעול בהרים. איי הוואי ואלסקה הן הרריות מאוד. שטחים גדולים מן הפיליפינים הם שטחי-הרים. לשון-היבשה של פנמה היא תערובת של ערבה פתוחה ושל ג'ונגל הררי. ושטחים נרחבים לאורך גבולות-היבשה האמריקניים הם הרריים בטבעם.

3. הנשק והציוד. א. כוח מאורגן למלחמת הרים ימצא על הרוב צורך לשנות מסוגי הנשק והציוד המקובלים בקרבות של מלחמת-שדה במישורים. חוסר דרכים, למשל, יכול לגרום לכך, שההובלה בכלי-רכב תהיה בלתי-מעשית, וההובלה על גב בהמות הכרחית. במקרה שכזה ברור, שאין לצרף למשלחת שום נשק כבד, מלבד ארטילריה המובלת על גב בהמות. אכן, פעמים יש צורך לסול דרכים בשביל לערוך את מסע המלחמה בכלל, ואז ראוי להשתמש בהובלה מוטורית מאותו סוג המתאים לפעולה ממושכת בעליות חזקות.

ב. — המרחב בשביל פרישת הכוחות לקרב הוא מוגבל על הרוב. שדות-האש הם קצרים, בדרך כלל. מדרונים תלולים ורכסים חדים מהווים, שטחים מתיים, הממעטים את כוח-האש של הנשק הקל. לעתים קרובות קשה להעביר מכוונות-

יריה בידים, משום כבדן. לפיכך יש להשען במידה רבה על אש מדויקת של רובים ומקלעים. ערך רב יש למרגמות של רגלים, משום שהן מסוגלות להשיג מטרות ב"שטחים מתים". הרובה ורמוני-היד אף הם מותאמים במיוחד לקרב-הרים. השימוש בטנקים אינו מעשי, על הרוב, משום שהם יכולים לפעול רק על פני קרקע נוח, אבל הם עלולים להועיל בעמקים רחבים.

ג. תותחי שדה, אשר מסלול היריה שלהם הוא שטוח מאוד אינם מתאימים למלחמת הרים, חוץ מבעמקים. הוביצרים ומרגמות, אשר מסלולי-יריתם גבוהים, מתאימים ביותר. בנוגע לארטילריה בכלל, יש אשר קשיי האספקה מצמצמים ביותר את כמות התחמושת העומדת לרשותה.

ד. אוירוני-התקפה (נגד צבאות יבשה) יש להם ערך רב ביותר. מְצָרֵי-ההרים הארוכים הרבים, שבהם עוברות הדרכים בהרים, גורמים לריכוז צבאות, וכך הם משמשים מטרות כדאיות לכוחות-אוויר תוקפים ומפציצים. מטוסים יכולים איפוא להשיג בהצלחה מטרות רבות, שחיילות-קרקע אינם יכולים לראותן, אף לא להשיגן באמצעי-מלחמתם הם. לעומת זה יש לציין את העובדה, שבמקום שצבאות מרוכזים, הרי הם מרכוזים גם כוח-אש אנטי-מטוסי אפקטיבי כנגד מטוסי האויב הבאים בתחום הפגיעה של נשק קל. יתר על כן, כיווני ההתקפה של המטוסים הם מוגבלים יותר, משום שהאווירונים מוכרחים לטוס בקו העמקים שהצבא המותקף משתמש בהם. חוסר שדות-חניה ושכיחותם של רוחות חזקים וזרמי-אוויר קשים מתוים מעצורים רציניים. נוסף לזה מתקשים אוירוני-התצפית במלוי תפקידם, משום שעליהם לטוס בגובה רב ולחפש את מטרותיהם על פני שטחים נרחבים של קרקע מכוסה ביערות, ולעתים גם בצללים כבדים. אף-על-פי-כן יש להשתמש במידה רחבה באוירה מכל הסוגים, בכל מקום שהדבר ניתן להיעשות.

ה. אופרציות מקיפות בחורף, או בפסגות מעל לקו-השלג דורשות ציוד מיוחד, ואי אפשר לבצען אלא בעזרת יחידות מאומנות ומצוידות לכך, כגון יחידות הקלעים האלפיניות האיטלקיות והצרפתיות. בכלל סוגי הציוד המיוחדים ישנם מגלשי-סקי, נעלי-שלג, מקלות לטיפוס בהרים, מזחלות להובלת אספקה ותחמושת וכן בגדי-לובן להסוואה על פני יריעת-השלג.

4. סיור והבטחה. א. חשיבות יתרה נודעת במלחמת הרים לסיור ולהבטחה. מחמת התצפית המצוינת שישנה לאויב תמצא רק לעתים רחוקות האפשרות להסתיר את תנועתו של איזה כוח בעל היקף ניכר. משום כך נחוץ לספק לו כל הבטחה שאפשר. ב. הסיור מסור על הרוב למשמרות-נעים ולתצפית. אוירוניים מועילים ביותר לתפקיד זה. ההזנחה בעריכת כל הסיור לפני הקרקע מאפשרים, מגדילה את סכנת המארב.

ג. הבטחה מקפת צריכה להנתן, הן בשעת המסע והן בחניות. קבוצות ההבטחה צריכות להיות חזקות למדי בשביל להגן על עצמן, ומסוגלות לתמוך זו את זו במדה שהשטח מאפשר זאת. בכל עת יש להזהר מפני הפתעה. אין להרשות שיחידות תהיינה מבודדות, אלא אם כן הן חזקות למדי בשביל להגן על עצמן מפני כל אויב אפשרי אשר בסביבה. יש להמנע, בדרך כלל, ממסעות-לילה ללא צורך.

ד. מתן הבטחה בשביל קוי תחבורה אשר בעורף הצבא המתקדם הוא קשה תמיד בהרים. הדבר ניתן להיעשות בשני אופנים: שיטה אחת היא לתת לכל שדרת-אספקה משמר-לויה להגנתה. הדרך השנייה היא להגן על קו התחבורה ע"י שורה

של עמדות-משמר, או קבוצות לוחמות, הנקבעות על פני הגבעות הסמוכות לקו, לארכו. שני האופנים אינם מאפשרים חסכון באנשים. השיטה השניה הצליחה ביותר באופרציות של הבריטים בהודו הצפונית.

5. מסעות. תנאי המסע בארץ-הרים הם שונים: למן טיפוס קשה ביותר ועד לירידה גוחה על פני שיפועים מודרגים. על כן שונה גם שיעור-הזמן של המסע בהתאם לצורת הקרקע שיש לעבור בו. יש איפוא להעריך בזהירות את גורמי הזמן והשטח לכל מסע ומסע. המרחקים בשבילי-הרים מתפתלים הם על הרוב כפולים, לפחות, מכפי שהם רשומים במפות בקנה-מדה של 1:20,000 ובקנה-מדה קטן מזה.

6. השפעת המרומים. צבאות שלא הורגלו בכך לא יוכלו לפעול במרומים גבוהים, אם לא יאומנו תחילה במשך תקופה מסוימת. גם ברמות בגובה בינוני של כמה אלפים רגל תורגש אולי בתחילה התרופפות של רוח-העמידה. על כן יש לקבוע שיעורי-מסע אטיים יותר מן הרגיל, והחניות צריכות להיות תכופות יותר, עד שהצבא יתרגל לאויר הקלוש יותר.

7. מלחמת תנופה. א. הערה כללית. – התקפה במלחמת הרים היא תהליך איטי וקשה, לכל יחידה בכל גודל שהוא. הפורמציות הצבאיות צריכות לסגל עצמן באופן מתמיד לצורה הפרועה של פני הקרקע, שמכבידה לעתים על ההתקדמות גם באין כל קרב. קרקע גבנוני הוא גוח, בכל זאת, לתמרון של יחידות קטנות.

ב. הרמות החולשות על הסביבה. – כמעט תמיד יתרון הוא לשלוט בשטח גבוה ולערוך את ההתקפה מעל רמות גבוהות משל אלה הנתונות ביד האויב. אם בשעה שאתה נתקל באויב יש לו יתרון של קרקע נישא יותר, יהא אז חלק חשוב מתמרון ההתקפה להגיע, ככל האפשר, לשטח העולה בגבהו על השטח אשר ביד האויב, כדי להיטיב לשלוח אש אל עמדותיו. הדרך המהירה ביותר לכבוש מיצר-הרים שבידי האויב, היא לאגף אותו מעל הרמות הסמוכות. לעולם תשאפנה היחידות המתקיפות לתפוס או להחזיק בידן את שטח הקרקע הגבוה החולש על הדרכים. ג. החדירה לעמקים. – תימרון בעמקים שבין הרים יוצדק לעתים רחוקות, ורק בזמן שהראות היא גרועה, כגון במזג-אויר רע או בערפל. בשעת תימרונים כאלה יש לזכור כי מזג האויר והראות עלולים להשתפר פתאום ובמהירות ולגלות לאויב את כוונותינו.

ד. צורות של התקפה. – וכך נמצא, שהתקפות חזיתיות, או פעולות של לפיפה מחודקת הן, בדרך כלל, מן הטקטיקה הגרועה בהרים, חוץ מבתנאים מסוימים בשביל כוחות גדולים. לפיפות רחבות או תנועות-עקיפה מבטיחות כאן, על הרוב, את ההצלחה הגדולה ביותר. ערך עצום ביותר יש להפתעה. לעתים אפשר להגיע למדרגה גדולה ביותר של הפתעה ע"י חדירה בלתי צפויה בשבילים קטנים בלתי ידועים, או ע"י כבישת שביל – בשטח שהאויב חושב אותו כמשולל-מעבר, או שאינו מאמין כי מתנגדיו יעברו בו. רושם של פעולה כזאת, אף אם היא נעשית ע"י גוף מתקיף קטן, הוא לעתים מכריע.

ה. השליטה על החיילות. – בתמרון בהרים יש להתגבר על תקלה

גדולה ביותר: – איבוד השליטה בכוחות, הבא מחמת קשי הקשר אף בין גופים מובדלים כלשהו של אותה היחידה. הביתורים החריפים שבפני הקרקע הופכים את היחידות המובדלות לקבוצות-קרב עצמאיות באופן זמני. לפיכך חייב המפקד לפרט למדי את פקודותיו לנתונים-למשמעתו. כדי שידעו היטב, מהי תכנית-ההתקפה שלו; ובו בזמן עליו לאפשר להם מידה רבה של יזמה ושל חפש פעולה, כדי שיוכלו לעמוד במצבים בלתי-נראים מראש. לצבאות עוקפים או לופפים, יש לתת, ככל האפשר, כוח ונשק-חומך מספיקים, כדי להעמידם ברשות עצמם, להיותם מסוגלים לפעולה עצמאית.

נקודות-הפיקוד של יחידות קטנות צריכות להקבע תמיד בקרבת נקודות-התצפית. מחמת הקושי למתוח חוטי טלפון בשטח מבוותר, נודעת חשיבות מרובה לקשרי רדיו ואיתות-ראיה. אפשרויות השימוש באמצעי איתות-הראיה הן גדולות יותר בהרים, מאשר באיזורים שטוחים יותר. פעמים אין קוי טלפון באים בחשבון כלל; שירות-רצים הוא על הרוב איטי וקשה לסמוך עליו.

ו. יחידות טקטיות. – מפני האופי הגבנוני של פני הקרקע והקשיים בתחבורה, משמשת, על הרוב, הפלוגה כיחידה הטקטית הגדולה ביותר שיכולה לפעול בתור כזו; לעתים קרובות תהא המחלקה היחידה הטקטית. הדבר תלוי בצורת השטח ובמציאותם או בהעדרם של צמחים במקום. על הרוב אי-אפשר לקבוע תחומים לגזרות-הפעולה. את התיאום בין היחידות בהתקפה יש להשיג ע"י ציון מטרות ההתקפה וכיוונה. מצב כזה דורש רמת-מנהיגות גבוהה מצד כל הקצינים וסגני-הקצינים ומחייב פעולת-גומלין מלאה בין יחידות סמוכות זו לזו, לתמוך אחת בחברתה בהתקדמות.

ז. אש תומכת. – מכוונת-יריה, מרגמות-של-רגלים ותותחי-הרים צריכים להיערך באופן שיוכלו לכסות על התקדמות חיל-הרגלים, באש הנשלחת מעל לראשו מתוך עמדות שבעורף, וע"י אש אוגפת. סוגי הנשק האלה צריכים לקבל תמיכת-מגן מתמדת ורצופה מחיל-הרגלים, ויש לדאוג מראש לצרכי הסעתם לפנים.

ח. רזרבות. – בשטח רגיל משמשות הרזרבות להמשכת ההתקפה. במקום שזו נראית מוצלחת ביותר. מפני הקושי של תנועה בהרים, – ביחוד של תנועה לאורך החזית, מנקודה אחת שבחזית לשניה – יש לפעמים נחיצות לאחוז בתכנית של תימרון קבועה מראש, כשהרזרבות ערוכות בהתאם לכך, ולהחזיק את אלו בסמוך למקום שימושן המשוער, יותר משנהוג הדבר בשטח רגיל.

8. מלחמת-מגן. א. הערה כללית. – ההתגוננות בהרים היא חזקה יותר מאשר בקרקע שטוחה. עריכת הכוחות היא על הרוב בפחות עומק; לפיכך יכולה יחידה מסוימת להחזיק כאן בשטחים רחבים יותר מאשר במקום שהקרקע הוא פחות גבנוני. שכיחותם של „שטחים מתים“ מאפשרת להחזיק את הרזרבות בקרבת-מקום, ועריכתם חכללית של הכוחות המגינים תהא משום כך פחות עמוקה.

ב. טיפוס הגנה. – ישנם שני טיפוסים עיקריים של עמדות-הגנה: הגנת רכס (כשהכוחות ערוכים במדרון „העורפי“) והגנה מעל לבקעה (כשהכוחות ערוכים במדרון „הקדמי“ של הגבעה או ההר). הנסיונות של מלחמת העולם 18-1914 העלו, כי הגנת רכסים היא ההגנה הטובה ביותר בהרים גבוהים. ואולם עמדות כאלו